

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefranktranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 din za tedenstvo 80 din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list a članarino. Oglaševalci se enkrat v dogovoru, dvelet poseba. Pošt. šak. rač. 11.753. Telefon 4586

— JUU SRESKO DRUŠTVO MURSKA SOBOTA je zborovalo 6. februarja v Murški Soboti. Udeležba 75 % ali 97 članov.

Ker je bil tov. predsednik službeno zadržan, je vodila zborovanje tov. podpredsednica. Pozdravila je navzoče in posebno še tov. Hajnška, ki je bil premeščen po službeni potrebi iz St. Jurija ob j. ž. v Kramarovec ter mu je čestitala, da se mu je krivica že popravila, kakor poročajo časopisi. Tov. K. Kočarju je čestitala k odlikovanju z redom sv. Save V. st. Nato je podala situacijsko poročilo. Naš gmotni položaj se ni izboljšal, marveč celo poslabšal, ker so se od zadnje regulacije, pred tremi leti, cene življenjskih potrebščin dvignile za 30 %. Človekoljubnim organizacijam, med njimi tudi naši Učiteljski samopomoči in Samopomoči učiteljski, grozi propad. Orisala je prizadevanje našega vodstva, da bi preprečilo ta udarec. Navzoče članstvo je sprejelo sklep, da se pozove vodstvo JUU, naj stori vse, da se naše prepotrebne človekoljubne organizacije ohranijo. Vabi k pristopu neorganizirane tovarišice in tovarišče. Družijo nas skupni stanovski interesi in odgovornost do našega ljudstva, ki terja zlasti tu na meji skupnega, sistematičnega dela, da ohranimo to, kar je naše.

Nato je podala tov. blagajničarka proračun za tekoče poslovno leto, ki ga je članstvo soglasno sprejelo, hkratu tudi sklep, da se krije primanjkljaj iz zaostankov starih dolžnikov.

Tov. tajnik je prečital došle dopise. Glede pridobivanja naročnikov na »Naš rod« se vna me daljša diskusija. Končno je bil izvoljen za poročevalca za propagando »Našega roda« tov. Fr. Pajtler.

V diskusiji o predlogih k fin. zakonu je poročala tov. Merčunova o seji odseka učiteljske pri sekciji v Ljubljani. Omenjala je, da so v Srbiji nekatere prizadete tovarišice vložile prošnjo na ministrstvo, da bi smele ostati po poroki z neučiteljem še nadalje v službi. Zna na sta dva primera, v katerih je bilo prošnji ugodeno.

Sledilo je predavanje tov. V. Čurmana: »Naloge obmejnega učitelja«, v katerem je pokazal razmere, v katerih dela učitelj v Prekmurju, njegove naloge in način, kako naj jih izvaja. V diskusiji se je ugotovilo, da je največji vzrok narodne mlačnosti gospodarska stiska, ki sili tisoče naših ljudi, da gredo iskati dela v tujino. Problem sezonskih delavcev je naše najbolj pereče narodno vprašanje. Z grenko zavestjo, da domovina nima zanje kruha, gre naše delovno ljudstvo v sosednje države, ki je sovražna našim narodnim težnjam in je dovezno za propagando, ki mu kaže tujino v najlepši luči. Zato je treba ljudstvu pomagati, predvsem gospodarsko. Tov. nadzornik je opozoril na pomen, ki naj bi ga imeli šolski vrtovi. Oglasilo se so tovarišice, da je tudi njim potrebna izobrazba v kmetijstvu, zlasti onim na enorzadnih. Mlade tovarišice ovira v posejanju kmetijskih tečajev to, da je predpisana za sprejem gotova službena doba. Pozove se vodstvo sekcije, da podvzame potrebne korake, da bi se sprejemal v kmetijske tečaje učitelji brez ozira na službena leta in prav tako tudi učiteljske. Kmetijski tečaj pa naj bi se vršili tudi na novi kmetijski šoli v Rakičanu pri Murški Soboti. Tov. S. Komac svetuje, naj bi učiteljstvo povabilo sezonske delavce in delavke pred odhodom v tujino nekaj večerov v šolo in naj bi jim dalo na pot potrebnih nasvetov. Z ozirom na težavno delo v obmejnem srezu, je potrebno tukaj nameščati najboljšo učiteljstvo, ki naj se honorira s posebnimi dokladi.

Tov. knjižničar prosi članstvo, naj izrazi željo, katere knjige naj se nabavijo za društveno knjižnico.

Pred zborovanjem je bila seja odseka učiteljske, katerega predsednica je tov. Merčunova, ki je poročala na zborovanju, da bo odsek vodil letošnjo dobrodelno akcijo na obmejnih šolah in je prosila navzoče člane potrebne podpore.

Sprejete so bile resolucije o izboljšanju našega materialnega položaja, o stalnosti na mestu, o posebnih dokladah obmejnemu učiteljstvu, o rednem napredovanju in o US in SUO.

L. Kos., podpreds. Kramberger Jožko, taj.

— V Knjigarni Učiteljske tiskarne v Ljubljani in njeni podružnici v Mariboru dobite vse pisarniške potrebščine za šolo in dom; knjige za šolanje svojih otrok; učila za vse šole; knjige znanstvenec in leposlovne vsebine zase, za odraslo mladino, otroke, prijatelje in znance; merila in razne merilne instrumente za šolo in praktično uporabo; papir »Jasnit« za kopiranje načrtov in skic. — V tiskarni se izvršujejo vsa v to stroko spadajoča dela od najnavadnejšega pa vse do najbolj finega večbarvnega tiska. — V knjigovozni se vežejo knjige, brošure in izdelujejo najfinejša in tudi preprosta knjigoveška dela.

Predsedstvo JUU pri predsedniku vlade

Komunike JUU

V torek, 21. februarja, ob 14. je v kabinetu predsedništvu vlade ministrski predsednik Dragiša Cvetković sprejel zastopnike Jugoslov. učiteljskega združenja, in sicer predsednika Ivana Dimnika ter podpredsednika Stjepana Kranjčevića iz Zagreba in Todorja Dimitrijevića iz Beograda. Zastopniki učiteljskega združenja so obrazložili ministrskemu predsedniku najvažnejša vprašanja, ki se tičejo ljudskega šolstva, personalne prosvetne politike in učiteljske organizacije.

Predsednik kraljevske vlade je z velikim zanimanjem sledil izvajanjem učiteljskih zastopnikov ter pokazal popolno razumevanje za želje tega učiteljskega združenja. Posebno je poudaril svojo pripravljenost, da se delo na kulturnem in prosvetnem polju izpopolni

ter izboljša. Posebno zanimanje je pokazal za vprašanje organizacije in učiteljstva glede pobijanja nepismenosti med ljudstvom ter za socialno zaščito otrok, posebno kmetijskih. Zanimal se je tudi za število brezposelnih učiteljev in učiteljic ter poudaril, da je danes v naši državi 1300 oddelkov, na katerih bo treba nujno izpopolniti prazna mesta. Zato je v proračunu zagotovljen tudi nov kredit.

Zastopniki učiteljskega združenja so odšli od tega sprejema pri predsedniku vlade z velikim vero, da bo nastopila lepša bodočnost za vse učiteljstvo in njihovo organizacijo ter se bo učiteljstvo laže bavilo s prosvetno kulturnimi problemi, kar je bila za učitelje in organizacijo vedno važna naloga.

Učiteljska samopomoč rešena

Komunike stanovskih človekoljubnih ustanov

Podpisani zastopniki stanovskih človekoljubnih ustanov iz vse države smo se sešli 12., 13. in 14. februarja t. l. v Beogradu, da skupno rešujemo vprašanje pravilnika o ustanovah človekoljubnega značaja, ki se bavijo s preskrbo bolniških in posmrtnih stroškov, objavljena v Službenih novinah št. 280 od 6. decembra 1938. S tem pravilnikom je ogroženo nadaljnje delovanje vseh naših ustanov.

Na teh sestankih smo razpravljali o našem stališču do odredb tega pravilnika in postopku za zaščito interesov približno 2.500.000 oseb, ki pričakujejo pomoč od naših ustanov. Po vsestranski razpravi o tem vprašanju je bila sprejeta resolucija in sestavljen ekspozice za g. ministra trgovine in industrije. V ekspoziciji in resoluciji so poudarjene vse negativne strani omenjenega pravilnika, ki bi kvarno vplivale na obstoj in delo naših organizacij in ki bi po sedanjih odredbah tega pravilnika bile prisiljene prenehati s svojim delom, kar bi pač bilo le v škodo članstva, naroda in države. V resoluciji in ekspoziciji se zahteva, da se delo naših človekoljubnih socialnih ustanov v ničemer ne omejuje in da se v zvezi z določili pravilnika izvede anketa, sestavi popravek, ki naj bo izvršen z novelo, a za ta čas se rok za prijavo podaljša od treh mesecev na leto dni.

Deputacija zastopnikov 37 zainteresiranih človekoljubnih ustanov, ki so zastopali približno 1000 takih ustanov iz vse države, je posetila gg. ministre za trgovino in industrijo, za zgradbe, za socialno politiko in narodno zdravje kakor tudi g. Snoja, ministra brez portfelja in je povsod naletela na veliko prijaznost in popolno razumevanje. Z merodajnega mesta smo dobili izjavo, da namen omenjenega pravilnika ni bil onemogočiti delo naših ustanov. G. minister za trgovino in industrijo je poleg ostalega ustrejel tudi naši želji, da se rok za prijavo podaljša za leto dni in da se izvede zahtevana anketa, katere namen bodi skupno reguliranje nadzorstva v teh ustanovah, toda to le v interesu obstoja in nemotenega nadaljnega človekoljubnega delovanja naših ustanov.

S tem komunikejem obveščamo javnost in članstvo naših ustanov.

Važna vprašanja

Vedno bolj čutimo, da postajajo vprašanja vzgoje in pouka kakor tudi organizacija našega šolstva iz dneva v dan bolj zapletena in da bo treba v dogledni bodočnosti nekaj ukreniti. Predvsem mislim tu na zakon o narodnih šolah iz l. 1929., ki se je sicer dolgo pripravljaval, a bil končno le v hitrici narejen. Pomanjkljivosti so se kmalu pokazale in zakon je dobil tekom let mnogo popravkov, ki zmešnjavo še povečujejo. Glavna pomanjkljivost pa je v tem, ker je izšel brez pravilnika. Končno je pa eno desetletje za sedanje spremenljive čase že precej pisana doba in smo imeli v teku tega časa v mnogih primerih priliko spoznavati prednosti in pomanjkljivosti sedanjega zakona. Zato mislim, da je kar čas tu, ko nam bo treba resno in mirno premisljati, kaj je bilo dobro in kaj ne ter delati načrte za boljše bodočnost.

Zadnji čas se oglašajo neke organizacije in dajejo svoja mišljenja, nasvete in predloge, kako naj bi se preuredile razne zadeve našega šolstva. Ne bi omenjal tega, če bi ne imeli članki prozornega namena: ustvariti nekako nerazpoloženje proti šolstvu in učiteljstvu, kot da bi to imelo preveč pravic. Svoje članstvo hoče prepričati, da so le oni tu, ki imajo povsod odločilno besedo. Pod krinko neke demokracije — kako se po nemarnem izrablja ta pojem — hočejo to izvesti. V resnici pa jim gre samo za to, da bi dobili zopet glavno besedo ljudje, ki imajo splošni javni blagor in demokracijo le za izvesek, da

Dr. Luka Kravina za Udruženje sodnikov. — Kocijančič Ivan za Učiteljsko samopomoč v Ljubljani. — Kumelj Metod za JUU in Samopomoč učiteljskih otrok v Ljubljani. — Treven Viktor za Obsmrtno podporno društvo poštnih uslužbencev »Dobrota« Ljubljana in pogrebno društvo Vič. — Pristovšek Stanko za »Dobrota«. — Dr. Sonec Anton za Zdravniško zbornico v Ljubljani in Pokojniški sklad zdravniških vdov in sirot za dravsko banovino. — Korošec Blaž za pogrebno podporno društvo železničarjev v Ljubljani. — Ternovšek Ivan in Vuržinger Ivan za društvo železniških delavcev in uslužbencev v Mariboru. — Štajnbihler Rudolf in Jožl Evstahij za Vzajemnost železniških uslužbencev v Mariboru in Železničarsko podporno društvo Ljubljana. — Kregar Anton za Trgovsko dobrodelno društvo »Pomoč« v Ljubljani. — Vajksl Vilko za Trgovsko samopomoč in Trgovsko obrtniško bolniško blagajno v Mariboru. — Cej Leopold za Posmrtno društvo električne cestne železnice v Ljubljani. — Kloučar Marjan za Posmrtni fond udruženja zvančnikov finančne kontrole v Beogradu. — Markič Viktor za Podporno društvo državnih in banovinskih uslužbencev dravske banovine. — Čulić Sava za Udruženje carinskih uradnikov. — Nikolić Dušan za Udruženje železniških uradnikov v Beogradu. — Za grafične humane ustanove: Velaj Stepan, Zagreb; Košec Dragutin, Zagreb; Linhart Julio, Pistočnik Josip in Vujatović Dragutin, Zagreb; Djurašević Savo, Beograd; Džebić Ante, Sarajevo; Milivojević Luka, Novi Sad; Kosem Drago, Ljubljana. — Kosem Drago za Delavsko zbornico v Ljubljani. — Lazar Pujic za strokovno udruženje strojevodij drž. železnice v Beogradu. — Stanoje Gojković za Humano služiteljsko udruženje. — Mićo Vukčević za Podporni fond JUU sreza Podgorica. — Dimitrijević Vlada za Udruženje monopolskih uslužbencev. — Milorad Motok za JUU, sekcija za dunavsko banovino v Novem Sadu. — Božidar Plavić za Jugoslovansko profesorsko udruženje v Beogradu. — Velimir Djukić za Posmrtni fond Udruženja P. t. t. zvančnikov in služiteljev v Beogradu.

za to firmo lahko služijo svojim zasebnim ciljem. To se pravi, šolstvo zopet vrti vrtinec dnevnih vprašanj in borb in v roke posameznikov, ki smatrajo sebe za pooseljeno ljudstvo. To pa ne bo v prid ne šolstvu in ne ljudstvu.

Imamo že premnogo bridkih izkušenj, s kakih vidikov so se že obravnavala čisto šolska vprašanja. Vpliv staršev na vzgojo svojih otrok je popolnoma upravičen in na mestu, toda res po pravih zastopnikih, ne pa po kakih vsiljivcih, ki jim je vse drugo prej kot šola in blagor mladine.

Šola je skupna zadeva vsega naroda, ne pa zakupno polje enega stanu ali kaste, kjer se navadno uveljavijo ljudje močnih komolcev, zlasti če začitajo v bližini dobro pašo.

Pri reorganizaciji tako važnih ustanov je treba ljudi širokih razgledov in nesebičnih značajev. Le taki bodo videli samo en cilj: korist naroda in države.

Malenkostnih razmer smo imeli že dosti. Spomnimo se samo na čase, ko so se zaradi trmoglavosti vaških mogočencev bili celi boji za nabavo uboge šolske metle. Takih časov si menda nekateri žele nazaj, ker v brezplodnih preprih mnogim cvete pšenica, ki je niso vsejali sami.

Sola se mora otresti takih klopov, a ljudstvo navideznih prijateljev. Z ljudstvom samim, in to z delavnim ljudstvom, se bo že dalo pametno govoriti. Mešetarji pa imajo pred seboj čisto druge cilje.

VSEBINA:

Predsedstvo JUU pri predsedniku vlade.

Učiteljska samopomoč rešena.

Važna vprašanja.

Dajmo šolski mladini kruha.

Ekonomsko socialna preskrba učiteljstva.

Naše šolstvo in prosveta.

Učiteljski smučarski tečaj.

† Ludviku Varlu v spomin.

UČITELJSKI POKRET: Osnutek za slovensko normalno višine in težine otrok.

LISTEK: Moj oddelek.

Splošne vesti. — Osebnе zadeve. — Učiteljska tiskarna. — Kaj vse pišejo. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na književnem trgu.

Dajmo šolski mladini kruha

Naše dnevno časopisje se o prehrani ljudskošolske mladine, posebno kmetijske, še ni dosti pečalo. Temu važnemu socialnemu vprašanju naše dobe pa je posvetilo precej pažnje tedensko časopisje in nekatere revije. Večkrat je o zadevi pisal tudi »Učiteljski tovariš«, ki je pokazal na problem, katerega nikakor ni omalovaževati, ako hočemo zares doseči dvig ljudstva in zdravje naroda. Tudi učiteljska organizacija se je, kakor znano, močno zainteresirala za to stvar, jo v svojih organih često poudarjala ter zahtevala dejanske pomoči za mladi rod. Žal, da so dejanja le v toliko stopila v življenje, v kolikor je pomogla privatna iniciativa in pridnost posameznikov. Da bi se javne ustanove temeljiteje bavile s to stvarjo, sicer še ne moremo trditi, gotovo pa je, da pred problemom hranjenja in slabe prehrane slovenske mladine na kmetih nihče ne zapira več oči, kar je le dokaz, da postaja stvar aktualna. Božičnice in humanitarne noveletne prireditve z geslom »V prid naših otrok« so rodile zanimanje za socialno delo te vrste in zares je obdarujevanje utrnulo marsikatero solzo. Za zastorom romantike smo marsikje zagledali neizogibnost bede tudi v našem podeželju, in pač razveseljiv pojav je, da je koristno iniciativnost na tem polju v našem podeželju prav zgledno podprla tudi kraljevska banska uprava ponekod s prav izdatno podporo. S tem je socialno delo zasebne iniciative, v kateri prednjači slovensko učiteljstvo, dobilo nekako potrdilo, obenem pa tudi dokaz, da se za stvar zanimajo tudi uradni činitelji. Socialno pomoč pa je treba izvesti do konca! Organizirati je treba veliko delo, ki naj služi mlademu rodu do solidne zrasti in krepkega zdravja.

Iz raznih, čeprav še pomanjkljivih statistik vidimo porazne ugotovitve o slabi prehrani mnogih in mnogih šolskih otrok. Posamezni učitelji bi lahko napisali o bedi našega naroda romane. Pasivnost zemlje in terenske prilike, pa še razni drugi vzroki, vplivajo na telesno in duševno rast otroka v takšni meri, da ni čudno, ako ponekod jedva dosegaмо minimalne učne uspehe, drugod pa niti teh ne. Pravir vseh neuspehov je v gladovanju. Tu pa je tudi iskati vzroke za poznejši slabši razvoj mladostnika. So še drugi vzroki, a vsem prednjačita — pomanjkanje, glad.

V obnovitvenem načrtu slovenske vasi bodi prehrana, in sicer dobra prehrana, osnovna točka, na kateri bo graditi stavbo našega močnejšega rodu. Smo med razpravami o važnih narodovih vprašanjih v banovinskem svetu, skupščini in senatu. »Otroško vprašanje« naj tu ne bo eno zadnjih! Enkrat je že treba kreniti z mrtve točke in urediti otroško — šolsko prehrano tako, da bo v korist naroda in države. Zato bi prav želeli, da predstavniki ljudstva povzdignejo svoj glas, ko bodo govorili o socialnem dvigu ljudstva, in da določijo znatne zneske tudi za prehrano otrok. Sosedni okrog nas se »oborožujejo« tudi z dobro telesno vzgojo mladine, a telesni vzgoji služi predvsem vsak dan debel kos kruha. Tudi pri nas ne smemo lenariti ali pustiti stvari mimo.

Prihajamo v meseci, ko bo tudi v marsikateri kmetiči hiši zmanjkalo krompirja in moka. Vsaj za te mesece oskrbimo v bodoče primerno hrano, ki bi jo dobivala uboga mladina. Požrtvovalnost učiteljstva je znana. Za sebe ne znamo beračiti, za mladino bi žrtvovali vse! Nobena kljuka ni previsoka, da je ne bi mogli doseči. Na mnogih šolah že delujejo »šolske kuhinje«. Osnovati to važno ustanovo na vsaki šoli, to bodi naš smoter! Ape-lirajmo na vsa slovenska človekoljubna društva, da darujejo večje vsote predvsem za prehrano otrok v pomladanskih mesecih. Toda pri tem naj nihče ne dela razlike med mestom ali podeželjem. Predvsem pa se naj zanimajo za to stvar narodni zastopniki ter naj store vse, da omogočijo pri nas na vsaki